

De biomassa- leugen

Onderzoek: productie
biomassa veroorzaakt schade
aan Estse natuur

Oplegger bij SOMO-rapport: Wood Pellet Damage

Juli 2021

GREENPEACE

Houtpellets, gebruikt voor de bijstook in Nederlandse energiecentrales, worden niet allemaal geproduceerd volgens de Nederlandse criteria voor duurzame biomassa. Dat is de uitkomst van het onderzoek van SOMO naar de productie van houtpellets in Estland. De duurzaamheids-criteria blijken niet meer dan een papieren tijger te zijn en werken in de praktijk niet.

Waarom houtpellets?

Houtpellets, gemaakt van samengeperst zaagsel en houtsnippers, zijn voor Nederland de belangrijkste bron van biomassa voor energieproductie.¹ In Nederland worden deze houtpellets op dit moment voornamelijk gebruikt voor bijstook in kolencentrales,² maar er zijn plannen voor een groot aantal nieuwe kleine en middelgrote biomassacentrales. De Nederlandse overheid ziet energieproductie middels het verbranden van houtpellets als een noodzakelijk onderdeel in de transitie naar een meer duurzaam energiesysteem.

CO₂-neutraal?

Maar hoe duurzaam is het verbranden van houtpellets eigenlijk? Bij het verbranden ervan komt CO₂ vrij. Het idee dat het verbranden van houtige biomassa toch klimaatneutraal is, komt uit de logica dat met herbebossing dezelfde CO₂ weer uit de lucht kan worden gehaald, omdat die nieuwe bomen diezelfde CO₂ weer opslaan. Deze vlieger gaat alleen niet op, omdat de nieuwe bomen meerdere decennia nodig hebben om te groeien.³ Een termijn die we niet meer hebben om de klimaatcrisis aan te pakken.⁴

Daarom is het van groot belang dat de houtige biomassa alleen afkomstig is van écht resthout, zoals snij- en snoeiresten in Nederland.⁵ Alle andere bronnen en grootschalige import brengen risico op misstanden voor de natuur en het klimaat met zich mee. Het verhoogt de druk op bossen juist nog meer, met alle risico's op ontbossing en natuurverwoesting van dien. Massale inzet van biomassa is daardoor niet mogelijk.

Energieakkoord

In 2013 werd bij de onderhandelingen van het Energieakkoord een compromis bereikt tussen bedrijven, overheid en milieuorganisaties over de energietransitie.⁶ Greenpeace en de andere milieuorganisaties bedongen onder andere een snelle sluiting van kolencentrales, massale inzet van windmolens op zee en meer zonnepanelen. Dat was hard nodig om de energietransitie door te zetten.

Biomassa is toen door de milieuorganisaties - met pijn in het hart - geaccepteerd als deel van dat hele pakket. Daarbij hebben de milieuorganisaties wel direct bedongen dat de hoeveelheid biomassa sterk werd beperkt - de industrie wilde nog veel meer.

En is door de milieuorganisaties geëist dat de allerhoogste duurzaamheidscriteria voor deze vorm van biomassa werden ontwikkeld. Want alleen onder deze voorwaarden zou biomassa wellicht een beperkte rol kunnen spelen.

Convenant Duurzaamheid Biomassa

In 2015 ondertekenden energiebedrijven en de milieuorganisaties het Convenant Duurzaamheid Biomassa om uitvoering te geven aan dit specifieke onderdeel van het Energieakkoord.⁷ Om ervoor te zorgen dat deze vorm van biomassa tenminste afkomstig is van duurzaam bosbeheer, werden principes en duurzaamheidscriteria opgesteld. Het gaat bijvoorbeeld om het verbod om biomassa te gebruiken die afkomstig is uit gedraineerde veengebieden, en het verbod om hoogwaardige en beschermde bosgebieden aan te tasten.

 Wij eisten dat de allerhoogste duurzaamheidscriteria voor deze vorm van biomassa werden ontwikkeld.

De Nederlandse overheid, die partij was bij deze onderhandelingen, heeft de criteria vervolgens omgezet in een subsidieregeling, genaamd SDE+.⁸ Energiebedrijven die subsidies willen ontvangen voor het bijstoken van houtpellets, moeten aantonen dat deze houtpellets geproduceerd zijn volgens deze wettelijke criteria. Een deel van deze afspraken is in wetgeving verankerd. Daarnaast hebben de energiebedrijven en milieuorganisaties extra maatregelen opgenomen in hun Convenant. De bovenwettelijke criteria betroffen vooral sociaal-economische en sociaal-culturele elementen, zoals de bescherming van inspraak van omwonenden, lokale bevolking en inheemse volken.

In het Convenant maakten bedrijven en milieuorganisaties ook de afspraak dat energiebedrijven alleen biomassa mogen gebruiken die aan zowel de wettelijke als bovenwettelijke criteria voldoet; het is tenslotte één samenhangend pakket.⁹ Maar terwijl de milieuorganisaties met het bedrijfsleven nog onderhandelden over hoe deze bovenwettelijke duurzaamheidscriteria getoetst en geïmplementeerd moesten worden, begonnen de eerste energiecentrales in 2018 al met biomassa-bijstook.

Forse toename biomassa

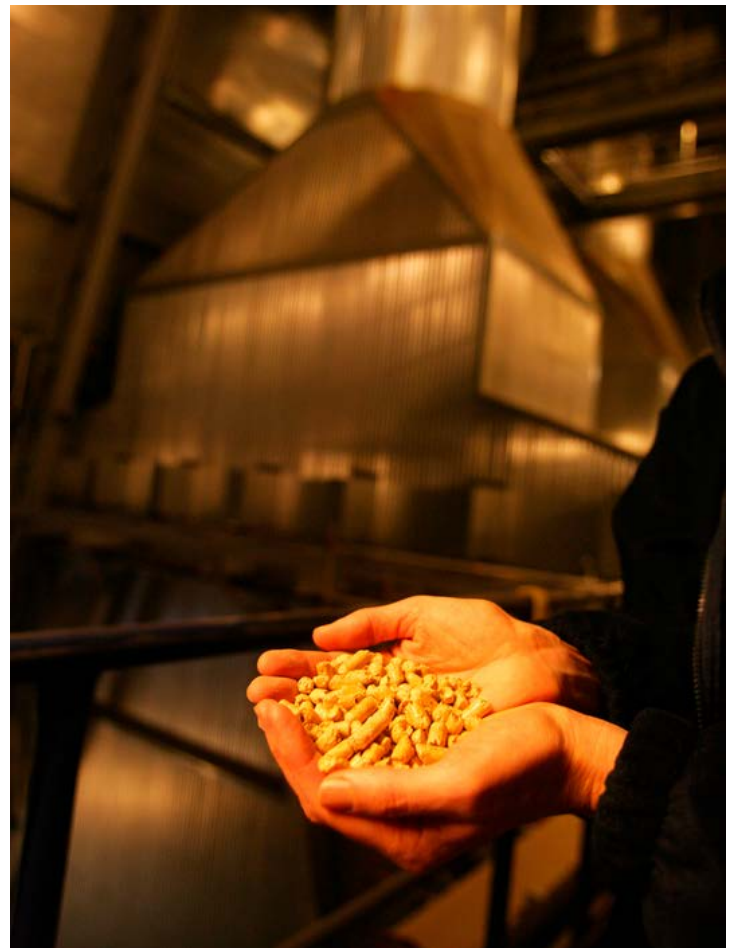
Sinds 2018 is de Nederlandse invoer van houtige biomassa elk jaar in volume verdubbeld. In 2019 importeerde Nederland 95% van het totale volume houtpellets dat in de Nederlandse elektriciteitscentrales wordt verbrand. De invoer van houtpellets wordt aangemoedigd door forse subsidies voor de productie van biomassa-energie, de zogenaamde Duurzame Energieproductie (SDE+) -regeling.¹⁰ Ondertussen bleef de praktische uitvoering van

'bovenwettelijke' duurzaamheidscriteria onduidelijk. Het werd een belangrijk twistpunt tussen de bedrijven en milieuorganisaties in het Convenant, dat tot in de rechtszaal kwam.¹¹

Werken de duurzaamheidscriteria wel?

Al langer is Greenpeace zeer kritisch op de duurzaamheidscriteria. Het doel van deze criteria is garanderen dat de door Nederland gebruikte houtige biomassa alleen uit duurzaam bosbeheer komt. Maar doen deze afgesproken duurzaamheidscriteria in de praktijk wel wat ze op papier beloven te doen? Leiden de houtpellets die Nederland importeert en verbruikt echt niet tot natuurschade of onnodige CO₂-uitstoot?

De opeenvolgende ministers van Economische Zaken en Klimaat (EKZ) bleven steevast beweren dat de duurzaamheid van alle in Nederland gestookte houtpellets is gegarandeerd, ook bij de alsmaar toenemende importvolumes. Daarbij werd o.a. verwezen naar de Nederlandse criteria. Soms werd ook simpelweg beweerd dat er geen risico's zijn, omdat Nederland alleen maar resthout zou gebruiken.

© Greenpeace / Karf Adami

Controverse rondom biomassa

Pas in 2020 werd duidelijk waar al die biomassa die in Nederlandse energiecentrales werd verbrand, vandaan kwam. Toen verscheen de allereerste Rapportage van het Convenant Duurzaamheid Biomassa.¹² In datzelfde jaar laaide de controverse rond 'onze' biomassa verder op na berichten in de media over de link met totale kaalkap in belangrijke natuurlijke bossen in de Baltische landen. Daarom besloot Greenpeace zelf onderzoek te laten uitvoeren naar de herkomst van de geïmporteerde houtpellets, en de implementatie van de afgesproken duurzaamheidscriteria.

Onderzoeksopdracht

Greenpeace vroeg onderzoeksbureau SOMO om vast te stellen of houtpellets, gebruikt als bijstook voor Nederlandse stroom, worden geproduceerd volgens de Nederlandse criteria voor duurzame biomassa. De focus is specifiek op de productie van houtpellets in Estland door het Estse bedrijf Graanul Invest, omdat het de grootste producent is van Estse houtpellets en de belangrijkste leverancier

voor Nederland en Europa. In 2019 was Graanul de enige producent van houtpellets uit Estland voor de bijstook in de Nederlandse kolencentrales.¹³

De productie van Graanul Invest is volledig gecertificeerd volgens de *Sustainable Biomass Programme* -standaard (SBP). Daarmee voldoet Graanul, in ieder geval op papier, aan de Nederlandse duurzaamheidscriteria voor biomassa. Al hun houtpellets mogen dus aan Nederland worden geleverd. De praktijk laat helaas een ander beeld zien.

Onderzoeksmethode

Het rapport zoomt in op drie soorten houtkappraktijken in Estland die bijzonder schadelijk zijn vanuit ecologisch perspectief:

- houtkap in bosgebieden met een hoge beschermingswaarde (*High Conservation Value* bos, ookwel HVC-bos)
- houtkap in stroomgebieden
- houtkap in veenbossen

© Greenpeace / Karl Adami

Problematische houtkap werd geïdentificeerd en gedocumenteerd door informatie uit verschillende bronnen (kaarten, databases en registers) te combineren en te vergelijken met specifieke boslocaties die grote ecologische waarde hebben, zoals type habitat, aanwezigheid van beschermde soorten, boomhoogte en eigendom. Daarnaast bezocht het onderzoeksteam een aantal locaties om de effecten op veldniveau van de destructie beter te beoordelen en vast te leggen.

In alle onderzochte houtkapgebieden is Graanul Invest betrokken; ofwel het betreft bos in eigendom van Graanul, of het gaat om bossen van leveranciers van Graanul. Bedrijven en organisaties die betrokken zijn bij of gelieerd zijn aan de onderzochte cases is gevraagd de relevante paragrafen van het conceptrapport voorafgaand aan publicatie door te nemen. Ook is een aantal externe deskundigen geraadpleegd.

Natuurverwoesting

Het SOMO-onderzoek naar de praktijk van houtkap in bossen met een hoge beschermingswaarde (HCV-bos) in Estland legt bloot hoeveel oerbossen en belangrijke habitats voor beschermde soorten

in dit land onder druk staan. In de afgelopen tien jaar is 1.663 hectare aan Natura 2000-bos-habitats gekapt en 5.700 hectare *Woodland Key Habitats*. Dat zijn gebieden in het bos die cruciaal zijn voor zeldzame en bedreigde soorten die zeer specifieke eisen stellen aan de habitat. Meestal betreft het bosgebieden waar het bos al honderden jaren onafgebroken bestaat en waar gedurende lange tijd geen of onbeduidend beheer is uitgevoerd.

Oerbos met honderden jaren oude dennenbomen en bedreigde schimmelsoorten is gekapt.

Zowel in HCV-bos als in de *Woodland Key Habitats* vond problematische houtkap plaats. Mede doordat Estland zijn boshabitats niet adequaat heeft geïnventariseerd en dus beschermd, kon daar hout worden gekapt door leveranciers van Graanul.¹⁴ Daarnaast is in Natura 2000-gebieden de houtkap toegenomen vanwege de steeds verder afgezwakte wetgeving.¹⁵

Eeuwenoud bos gekapt

De gevolgen voor de Estse natuur zijn dramatisch. Het onderzoek bevat een casus waarbij oerbos met honderden jaren oude dennenbomen en bedreigde schimmelsoorten werd weggekapt door Graanul zelf of door zijn leveranciers. Het is goed mogelijk dat houtpellets uit deze houtkap ook in Nederlandse energiecentrales zijn verbrand.

Ook documenteerden de onderzoekers kaalkap in leefgebieden van zeldzame en bedreigde vogels zoals de drieteenspecht, het hazelhoen en de kleine vliegenvanger.¹⁶ Ook zijn er cultureel belangrijke herdenkingsbomen gekapt (zogenaamde kruisbomen) en aan Graanul geleverd om er houtpellets van te maken, terwijl deze beschermd hadden moeten worden volgens de Nederlandse criteria.¹⁷

Watergebieden aangetast

De bufferzones langs wateren in bossen – zogenaamde stroomgebieden of oeverzones – zijn essentieel voor het bieden van een leefomgeving voor soorten in het water en op het land.¹⁸ Deze bossen beschermen de waterkwaliteit van meren, rivieren en sloten in of nabij deze bossen. Daarom hebben zulke bosstroomgebieden eveneens een speciale beschermde status volgens de Nederlandse criteria voor duurzame biomassa.¹⁹ Wanneer stroomgebieden beschadigd raken door houtkap kan het sediment van de weggespoelde grond de waterkwaliteit in meren, rivieren en sloten verslechteren en op de waterbodembodem levende organismen begraven en het waterleven, zoals kokerjuffers en mosselen, schaden.²⁰

Hoewel Graanul Invest beweert dat de stroomgebieden in de bossen die het bedrijf bezit veilig zijn voor houtkap,²¹ bracht dit onderzoek houtkap aan het licht in enkele waterrijke gebieden van het bedrijf. Uit het veldonderzoek op locatie blijkt dat de bodem in het stroomgebied soms zwaar is beschadigd door houtkap en daardoor wegspoelt. In een enkel geval waren er zelfs greppels gegraven om overtollig water uit het kaalgekapt gebied af te voeren. Dit leidt tot een verdroging van de bodem en dat leidt weer tot een relatief zeer grote CO₂-uitstoot.

Veenbossen drooggelegd

Ook over de noodzaak om veenbossen te beschermen zijn de Nederlandse duurzaamheidscriteria heel duidelijk. Bij drooglegging van veenbossen oxideert het veen, waardoor CO₂ vrijkomt.²² Biomassa uit dat soort veenbossen zou daarom niet mogen worden gebruikt voor de productie van Nederlandse houtpellets. Dit onderzoek toont aan dat hout uit zulke veenbossen met hetzelfde FSC-certificaat op de markt gebracht wordt als ander FSC-

gecertificeerd hout uit Estse staatsbossen. Dat betekent dat - in de praktijk - hout, afkomstig uit deze drooggelegde veengebieden, in Nederlandse energiecentrales kan worden verbrand.

Nederlandse houtpellets kunnen wél leiden tot natuurverwoesting. De waslijst van onduurzame bosbouwpraktijken die in het rapport worden gedocumenteerd, maakt duidelijk dat problematische houtkap in Estland wijdverbreid is. Ook de gedocumenteerde schadelijke effecten van deze houtkap laten zien hoe omvangrijk en significant dit probleem is.

Aangezien Graanul Invest de belangrijkste leverancier is van Estse houtpellets voor de gesubsidieerde bijstook in de Nederlandse kolencentrales, en in 2019 de enige leverancier was²³, is het aannemelijk dat houtpellets, gelinkt aan problematische houtkap in Estland, ook op de Nederlandse markt terecht zijn gekomen.

Op basis van de bevindingen gepresenteerd in dit onderzoek moet worden geconcludeerd dat de productie van houtpellets in Estland

© Sandra Ruduu / Greenpeace

regelmatig niet voldoet aan de Nederlandse criteria voor duurzame biomassa. Kortom: de duurzaamheidscriteria blijken niet meer dan een papieren tijger te zijn en werken in de praktijk niet.

Einde Convenant Duurzaamheid Biomassa

Naar aanleiding van de onderzoeksresultaten die volgen op jaren onduidelijkheid over naleving van de in het Convenant afgesproken duurzaamheidscriteria, zien de natuur- en milieuorganisaties waaronder Greenpeace Nederland, zich genoodzaakt uit het Convenant Duurzaamheid Biomassa te stappen. In plaats van garanties voor duurzame herkomst van alle in Nederland gebruikte biomassa, blijkt het Convenant een vehikel te zijn geworden voor praktijken die -met miljardensubsidies- de natuur verwoesten en leiden tot extra CO₂-uitstoot en biodiversiteitsverlies.

Stop subsidie bijstook in kolencentrales

Biomassa is maar in zeer beperkte mate beschikbaar. De groot-schalige import van biomassa, zoals de minister op dit moment nog met méér dan 3,5 miljard euro aan subsidies stimuleert, brengt een groot risico op misstanden en natuurvernietiging met zich mee, zoals we die nu in Estland zien. De vastgestelde duurzaamheidscriteria die deze misstanden moeten voorkomen, blijken in de praktijk dus niet te

werken. Integendeel, door deze praktijken draagt de huidige inzet van biomassa juist bij aan klimaat- en biodiversiteitscrisis.

De subsidies voor deze massale inzet van hout als brandstof in kolencentrales moeten daarom per direct stopgezet worden. Samen met de andere natuur- en milieuorganisaties in het Convenant roept Greenpeace de overheid op het geld in plaats daarvan volledig in te zetten op echt duurzame alternatieven, zoals vermindering van het energieverbruik, en meer zonne- en windenergie.

Dat betekent concreet:

1. De subsidies voor de bijstook van houtpellets in kolencentrales per direct stopzetten.
2. De niet uitgegeven subsidie inzetten op volledig duurzame initiatieven.

Lees het volledige SOMO-rapport: [Wood pellet damage: How Dutch government subsidies for Estonian biomass aggravate the biodiversity and climate crisis](#)

Notes

1. Stichting Platform Bio-Economie (PBE), Gebruik van Houtige Biomassa Voor Energieopwekking – PBE Jaarrapportage 2019, <https://platformbioeconomie.nl/wp-content/uploads/2020/09/21-09-2020_PBE-Jaarrapportage-2019-1.pdf> (29 June 2021)
2. Profundo, Wood Pellet Imports From Baltic States – Is Dutch Biomass Burning Contributing to Forest Loss in Baltic States?, June 2021, <<https://www.greenpeace.org/static/planet4-netherlands-stateless/2021/06/20ea8571-wood-pellets-nl-210601.pdf>> (29 June 2021).
3. John D Sterman, 'Does Replacing Coal with Wood Lower CO₂ Emissions? Dynamic Lifecycle Analysis of Wood Bioenergy'. Environ. Res. Lett., 2018, 11 <<https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1748-9326/aaa512>> (29 June 2021)
4. Greenpeace Nederland, Plan voor Groen en Eerlijk Herstel', 2021 <<https://www.greenpeace.org/static/planet4-netherlands-stateless/16fabb0d-plan-voor-groen-en-eerlijk-herstel-greenpeace.pdf>>
5. Greenpeace Nederland, Bio-energie, oppassen geblazen, 26 november 2019 <<https://www.greenpeace.org/nl/natuur/28760/bio-energie-oppassen-geblazen/>>
6. Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, Energy Agreement for Sustainable Growth, 6 September 2013, <<https://www.government.nl/documents/publications/2013/09/06/energy-agreement-for-sustainable-growth>> (29 June 2021).
7. Convenant Duurzaamheid Biomassa, 18 March 2015, <<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-480963.pdf>> (29 June 2021).
8. Planbureau voor de Leefomgeving, Stimuleringsregeling Duurzame Energieproductie en Klimaattransitie (SDE++) <<https://www.pbl.nl/sde>>
9. Artikel 1, lid 1 van het Convenant Duurzaamheid Biomassa
10. Profundo, Wood Pellet Imports From Baltic States – Is Dutch Biomass Burning Contributing to Forest Loss in Baltic States?, June 2021, <<https://www.greenpeace.org/static/planet4-netherlands-stateless/2021/06/20ea8571-wood-pellets-nl-210601.pdf>> (29 June 2021)
11. Greenpeace Nederland, Greenpeace teleurgesteld in uitspraak over bijstoken van ongecontroleerde biomassa, 4 juli 2019 <<https://www.greenpeace.org/nl/natuur/19859/greenpeace-teleurgesteld-in-uitspraak-over-bijstoken-van-ongecontroleerde-biomassa/>>
12. CE Delft, Convenant duurzaamheid biomassa. Jaarrapportage 2019 en mid-term evaluatie <<https://ce.nl/publicaties/convenant-duurzaamheid-biomassa-jaarrapportage-2019-en-mid-term-evaluatie/>>
13. Op basis van schriftelijke informatie van de Nederlandse energiebedrijven aan Greenpeace, 2020
14. <https://media.voog.com/0000/0037/1265/files/VEP%20raport%20ELF%2016.02.21.pdf>
15. <https://media.voog.com/0000/0037/1265/files/Natura-logging-Estonia-2021.pdf>
16. https://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/wildbirds/threatened/index_en.htm
17. RMK, Response to a request for clarification, 26 May 2021, <<https://adr.rm.k.ee/dokument/271363>> (29 June 2021)
18. Ring et al., 2018;
19. <https://english.rvo.nl/sites/default/files/2020/12/RVO%20Verification%20Protocol%202021.pdf>
20. Österling et al. 2010
21. Graanul SDE+ COC and RBA Cat .2 Estonia 161019+MJ 030220
22. <https://www.iucn.org/resources/issues-briefs/peatlands-and-climate-change>
23. Op basis van schriftelijke informatie van de energiebedrijven aan Greenpeace, 2020

GREENPEACE

© Juli 2021 - Greenpeace Nederland

Published by:

Greenpeace Nederland
@GreenpeaceNL

Contact:

Wolfgang Richert, Campaigner Biodiversiteit, Greenpeace Nederland,
wolfgang.richert@greenpeace.org

